

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

М. Қозыбаев атындағы
Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті

**«БЕС ИНСТИТУЦИОНАЛДЫҚ РЕФОРМА -
ЕЛІМІЗДІ ЖАҢҒЫРТУ БАҒДАРЛАМАСЫ»
атты аймақтық ғылыми-тәжірибелік
конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫ**

**МАТЕРИАЛЫ
региональной научно-практической
конференции
«ПЯТЬ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ РЕФОРМ –
ПРОГРАММА МОДЕРНИЗАЦИИ СТРАНЫ»**

Петропавл, 2015 ж.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

**М. Қозыбаев атындағы
Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті**

**«БЕС ИНСТИТУЦИОНАЛДЫҚ РЕФОРМА - ЕЛІМІЗДІ
ЖАҢҒЫРТУ БАҒДАРЛАМАСЫ»
атты аймақтық ғылыми-тәжірибелік
конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫ**

(8 маусым)

**МАТЕРИАЛЫ
региональной научно-практической конференции
«ПЯТЬ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ РЕФОРМ –
ПРОГРАММА МОДЕРНИЗАЦИИ СТРАНЫ»**

(8 июня)

Петропавл, 2015 ж.

Редакционная коллегия

Ашимов У.Б., ректор СКГУ им.М.Козыбаева - председатель.

Каиржанова Л.С., проректор по научной работе и внешним связям СКГУ им.М.Козыбаева - заместитель председателя.

Садвокасов Ж.Г., руководитель управления внутренней политики Северо-Казахстанской области.

Картова З.К., и.о. декана факультета истории, экономики и права СКГУ им.М.Козыбаева, кандидат исторических наук.

Ибраева А.Г., профессор кафедры «Истории и социально-гуманитарных дисциплин» СКГУ им.М.Козыбаева, доктор исторических наук.

Абуов Н.А., заведующий кафедрой «Истории и социально-гуманитарных дисциплин» СКГУ им.М.Козыбаева, кандидат исторических наук.

Баев А.В., руководитель научно-исследовательской службы.

Материалы региональной научно-практической конференции «Пять институциональных реформ – программа модернизации страны». Петропавловск: СКГУ им. М. Козыбаева, 2015. – 130 с.

Темирханова А.С. (М.Қозыбаев атындағы СҚМУ) «Мәңгілік ел» ұлттық идеясының тарихи тамырлары.....	68
Шматкова Е.А. (СКГУ им. М.Козыбаева) Разработка генплана санатория-профилактория на основе базовой концепции пассивного здания.....	72

Секция 2. ИНДУСТРИАЛИЗАЦИЯ И ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ СТРАНЫ

Арнаут И.И., Смольянинова С.Ф. (СКГУ им. М.Козыбаева) К вопросу финансовой устойчивости коммерческих банков в условиях евразийской интеграции.....	75
...	
Аубакиров Н.Б. (СКГУ им. М.Козыбаева) К вопросу применения традиционной и преимущественно новаторской систем оплаты труда на предприятиях.....	78
Баранова И.В. (СКГУ им. М.Козыбаева) Разработка мероприятий по повышению эффективности деятельности малого предприятия.....	81
Гиматдинов Н.Р., Смольянинова С.Ф., Усбанова Г.Ш. (СКГУ им. М.Козыбаева) Повышение эффективности управления портфелем ценных бумаг коммерческого банка.....	85
Ильясова А.Р. (СКГУ им. М.Козыбаева) Перспектива использования возобновляемых источников энергии в Республике Казахстан.....	89
Кендюх Е.И., Кадочникова В.П. (СКГУ им. М.Козыбаева) Формирование Комплексной Системы Управления Конкурентоспособностью АПК.....	92
Копылова О.В., Курпенова К.М. (СКГУ им. М.Козыбаева) Организация учета и анализ затрат на оказание услуг.....	94
Кузьменко Ю.В. (СКГУ им. М.Козыбаева) Кластерное развитие туризма как приоритетное направление институциональных реформ Республики Казахстан	98
Мусина З.Н. (СКГУ им. М.Козыбаева) Образование в инновационном развитии Республики Казахстан.....	102
Өміржан С.М., Цыганков А.Н., Демина К.Д. (СКГУ им. М.Козыбаева) Оценка финансовой стабильности коммерческой организации.....	104
Рамазанова Ш.Ш. (М.Козыбаев атындағы СҚМУ) Елдің азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету - аграрлық-өнеркәсіптік кешеннің ерекше міндеті....	108
Сабитұлы А. (СКГУ им. М.Козыбаева) К вопросу развития исламских банковских продуктов в Казахстане.....	112
Сиволап В.Н. (СКГУ им. М. Козыбаева) «100 шагов» - действенная программа модернизации и развития экономики Казахстана.....	115
Сулейменова Д.А. (СКГУ им. М.Козыбаева) Государственное регулирование и стимулирование инновационной деятельности в Республике Казахстан.....	118
Увалеева Ж.Б. (СКГУ им. М.Козыбаева) Рынок ценных бумаг Казахстана в 1995-2000 годы.....	122
Фоот Ю.В., Герасименко И.Е., Башинский Д.Н. (СКГУ им. М.Козыбаева) Повышение эффективности использования финансовых ресурсов коммерческого банка (по материалам АО «БТА банк»).....	125

предприятий государственной формы собственности), особенно это касается отрасли животноводства.

Литература:

1. Назарбаев Н.А. Казахстанский путь 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее. 17.01.2014 г.
2. Абрютин М.С. Экономика предприятия: Учебник. - Дело и сервис, 2014.-330 с.;
3. Мельник М.В., Бердников В.В. Финансовый анализ: система показателей и методика проведения. Учеб. пособие / Под ред. М.В. Мельник. - М.: Экономист, 2006. - 159с.
4. Кравченко Л.И. Анализ хозяйственной деятельности в торговле: учебник для вузов. 4-е изд. М.: Высшая школа, 2005. 526 с.
5. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. Методика финансового анализа. М.: ИНФРА-М, 2005. 183 с.

УДК 338.4

ЕЛДІҢ АЗЫҚ-ТҮЛІК ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ - АГРАРЛЫҚ- ӨНЕРКӘСІПТІК КЕШЕННІҢ ЕРЕКШЕ МІНДЕТІ

Рамазанова Ш.Ш.

(М.Козыбаев атындағы СҚМУ)

Ауыл шаруашылығы саласын қолдау және оның ішінде азық-түлік нарығын қолдау - мемлекеттің ең бір маңызды міндеттерінің бірі болып табылады. Барлық дамыған елдерде ауыл шаруашылығы мемлекет қолдауында болады. Халық шаруашылығының бұл саласы нарыққа және бәсекелестікке төмен деңгейде бейімделген.

Ауыл шаруашылығынан халық шаруашылығының көптеген салаларының өндірістің ерекшелік жағдайында айырмашылығы бар: жер - өндірістің негізгі қоры; жұмыс маусымдық сипатта болады; еңбек үдерісі жанды организммен байланысты; жұмыс кезеңі өндіріс кезеңімен сәйкес келмейді; инвестицияны жүзеге асыру мен тиімділікті алу арасында уақыт бойынша елеулі лаг (айырмашылық) бар; оның бағасына байланысты өнімге сұраныс үйлесімді емес; жоғары капитал және энергия қажеттілігі; төмен пайдалылығы және ақыр соңында табиғи-климаттық жағдайға қатаң тәуелділігі.

Дамыған елдерде, атап өтілгендей, аграрлық секторды рынок заңы бойынша емес, салықтық қолдау түріндегі тікелей және жанама қаржы бөлетін, қолдама саясат жүргізетін және арнаулы әр түрлі тұтқаларды пайдаланатын мемлекет реттейді.

Нарықтық қатынастарға өтумен байланысты, өзгерістер үдерістері жағдайындағы ең кері көріністі өзгерістер аграрлық секторда өтті.

Бір жағынан, мемлекеттің өтпелі кезеңде саланы қажетті деңгейде қаржыландыру үшін жеткілікті ресурстары болмады. Екінші жағынан, заң базасының жетілдірілмегенінен, бар заңдар мен бағдарламалардың тиімсіздігінен, мемлекеттік шаралардың жүйелі болмауынан, реформалардың негізсіз асығыс тездетілуінен проблемалар туындады. Өтпелі кезеңдегі қиын жағдай бюджеттік қаржыландырудың

қысқаруы мен аграрлық секторды реформалаудың тиімді бағдарламасының болмауынан маңызды саланың нашарлауына және тұралауына әкелді.

Аграрлық секторды реттеуді аграрлық-өнеркәсіптік кешеннің (АӨК) дамуымен байланысты қарастыру қажет.

Аграрлық-өнеркәсіптік кешен (АӨК) - ауыл шаруашылығы шикізаты ақырғы өнімдерінің ұдайы өндірісін қамтамасыз ететін өзара байланысты салалардың жиынтығы.

АӨК үш қызметтік аяны біріктіреді:

1) ауыл шаруашылығы үшін өндіріс құралдарын шығаратын және соған сәйкес қызмет көрсететін қор құраушы салалар.

2) ауыл шаруашылығы (өсімдік және мал шаруашылығы).

3) дайындауды, сақтауды, ауыл шаруашылығы шикізаттарын өңдеуді және АӨК соңғы өнімдерін өткізуін қамтамасыз ететін салалар мен өндірістің жиынтығы.

Агроөнеркәсіптік кешенде негізгі мәселелерді шешу бірқатар әлеуметтік мәнді міндеттерді орындаумен байланысты. Оның бірі, елдің азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету қажет. Қазақстан үшін, азық-түлікпен өзін-өзі қамтамасыз ету керекті деңгейде жауап бермейтін жағдайда, азық-түлік тәуелсіздігіне жету экономикалық қауіпсіздікті тұтастай қамтамасыз ету ең бір маңызды бағыт болып табылады.

«Азық-түлік қауіпсіздігі» категориясының теориялық негізділігі келесілерді білдіреді:

- негізгі тамақ өнімдерін қолданылатын стандарттар мен мөлшерлерге сәйкес тұтыну;

- халықтың негізгі тамақ өнімдеріне қол жетімділігі (экономикалық және физикалық) және жан басына шаққандағы азық-түліктің қажетті көлемі, ассортименті және сапасымен қамтамасыз ету;

- азық-түлікпен толық қамтамасыз етуге қол жетуізу;

- мемлекеттің ішкі және сыртқы жағдайларға немесе қауіп-қатерлерге тәуелсіз түрде ел тұрғындарын толығымен және жекелей азаматтарды тамақ өнімдерімен, ауыз сумен және тағы басқалармен қанағаттандыруға қабілеттілігі.

Бірқатар зерттеушілер елдің азық-түлік қауіпсіздігі – бұл елдің денсаулығы мен өмірін сақтау үшін жеткілікті деңгейде, негізінен өз өндірісі есебінен халықтарды сапалы тамақ өнімдерімен үзіліссіз жабдықтау деп санайды. Азық-түлік қауіпсіздігінің маңызды қасиеті отандық азық-түлік түрлерімен халықтың қамтамасыздығының деңгейі болып табылады. Табиғи-климаттық жағдайларына байланысты әртүрлі мемлекеттер әртүрлі объективті себептерге байланысты халықтарды тамақ өнімдерімен қамтамасыз ету бойынша бір-бірінен ерекшеленіп отырады. Толық қамтамасыздық-мемлекет өзін-өзі өз күшімен қамтамасыз ете алады, жартылай - кейбір азық-түлік түрлері жетпеген жағдайда басқа елдердің мүмкіндіктерін пайдалану есебінен нарықты толықтыру, қарым-қатынастық - азық-түлік нарығын елдің басқа аймақтарының көмегімен толықтыру, тартымдылық - тек басқа елдердің өнімдерінен тәуелді болу (азық-түлік импортына толық тәуелділік).

Қазіргі сәтте АӨК дамытуды мемлекеттік реттеу саясаты мынадай нысандарда іске асырылады:

- АӨК субъектілері арасында субсидиялар, мемлекеттік сатып алу және т.б. басқа түрінде әртүрлі мемлекеттік қолдау нысандарын ұсыну;

- негізгі өндірістік құралдарды – ауыл шаруашылығы техникасының паркін, мал басын жаңарту үшін жағдайларды қолдайтын қаржылық құралдарды қолдану;

- АӨК субъектілері үшін қаржылық-несиелік құралдардың қолжетімділігін қамтамасыз ету;

- АӨК дамыту жобаларына инвестицияларды тарту үшін тартымды жағдайлар жасау;

- өнім экспортын қолдау;

- ветеринариялық және санитариялық қауіпсіздік, бюджет қаражатының жұмсалуды бақылау саласында мемлекеттік қызметтер көрсету;

- ҚР АӨК дамыту үшін қажетті – көлік, су, сақтау және басқа инфрақұрылымдарды сақтау және дамыту

- салалық ғылымды дамыту және агротехникалық білімді тарату;

- ҚР АӨК дамытуды білікті басқару.

ҚР-да АӨК дамытудың мықты жақтары қазіргі уақытта дамыту бағдарламасын мемлекеттік қолдау, агротехнологияларды қолданудың үлкен жинақталған тәжірибесі болып табылады. АӨК дамытудың әлсіз жақтары өндірістің ұзақ тауарлығы, сақтау қуаттарының, логистикалық қуаттардың жеткілікті мөлшерінің болмауы, ҒЗТҚЖ енгізудің төмен деңгейі, ветеринариялық қауіпсіздіктің төмен деңгейі және дамытудағы басқа теңгерімсіздіктер болып табылады.

Кесте 1. АӨК-ні SWOT талдау.

Мықты жақтары - АӨК жалпы өнімінің тұрақты өсуі; - Қазақстан бидай мен бидай ұны өндірісінде әлемдік көшбасшы болып табылады; - Қазақстан АӨК мәнді мемлекеттік қолдау алады; - Жер және су ресурстарымен қамтамасыз етілуі; - Өндіріс және органикалық өнімнің экспортының биік потенциалы.	Әлсіз жақтары - Бірқатар салалардағы өндірістің ұзақ тауарлығы; - Төмен еңбек өндіргіштігі; - Малдардың төмен өнімділігі; - Өсімдік шаруашылығының негізгі дақылдарының төмен өнімділігі; - ҒЗТҚЖ төмен енгізу; - Заманауи агротехнологиялық білімді таратудың төмен дәрежесі; - Қаржыландыру және сақтандыру жүйесінің дамымағандығы.
Мүмкіндіктері - Бірқатар АӨК салаларында импорт алмастыруды дамыту және экспорттық әлеуетті іске асыру; - Саланы тиімді мемлекеттік қолдауды қалыптастыру; - Тауарлық балық аулауды, ІҚМ экспортын, жайылымдық мал шаруашылығын, алма, майлы дақылдар және басқа өнім түрлері өндірісін дамыту.	Қауіптер мен тәуекелдер - Сала өніміне әлемдік бағаның ішкі және сыртқы конъюктурасының нашарлауымен шартталған макроэкономикалық тәуекелдер; - ДСҰ кіруге байланысты бірқатар өнім түрлері бойынша халықаралық нарықтардағы бәсекелестіктің өсуі; - Табиғи-климаттық жағдайлардың қысқамерзімді де, ұзақмерзімді де қолайсыз өзгерулері (климаттың жаһандық жылуы және осымен байланысты шөлді және шөлейтті жерлердің артуы, су ресурстары тапшылығының артуы, ауа-райы жағдайларының тұрақсыздығы және басқалары); - Өнімді нысаналы өткізу нарықтарына дейін тасымалдау нарығының сыни тозуы және осымен байланысты жеткізу құнының қымбаттауы; - Жануарлар мен өсімдіктер ауруларының

	таралуы және табиғи ортаның ластануы, өсімдіктердің, жануарлардың, балықтардың, жәндіктердің зиянкес түрлерінің таралуы, бұл жер, су және басқа ресурстардың қолжетімділігінің төмендеуін және жалпы сала өнімділігінің төмендеуін тудырады, ҚР АӨК экспорттық әлеуетін төмендетуі мүмкін; - Кәсіпкерлік субъектілері рентабельділігінің төмен деңгейі; - Пайдаға қысқамерзімді бағдарлану, қаржыландыру тапшылығы, ғылыми ұсынылған ресурстарды пайдалану нормативтерін сақтамау нәтижесінде жер, су, биологиялық ресурстар әлеуетінің, жануарлардың, өсімдіктер мен балықтардың генетикалық әлеуетінің төмендеуі; - Саланы тиімсіз мемлекеттік реттеу тәуекелі, бұл ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің транзакциялық шығындардың өсуін тудыруы мүмкін, саланы дамытуды қолдауға бөлінген мемлекеттік қаражатты тиімсіз пайдалану, нарық сигналдарын бұрмалау және өнімді өндіру мен тұтыну құрылымындағы қайшылықтар.
--	---

ҚР АӨК дамыту мақсатын белгілеу кезінде сыртқы орта мен ҚР АӨК ағымдағы жағдайдағы мынадай қалыптасқан шешуші үрдістерді ескеру қажет:

- экстенсивті дамыту мүмкіндіктерінің аяқталуы, өнімділікті арттыру және технологиялардың жаңғырту қажеттілігі орын алды;

- 1990-шы жылдардағы реформаларға дейінгі кезеңнің сандық, алайда бірқатар кіші салалар бойынша сапалы өзге нарықтық негіздегі көрсеткіштерге шыға отырып, дамудың қалпына келтіру кезеңі аяқталуда;

- алдағы ДСҰ-ға кіру және Кеден одағының шеңберіндегі қызмет жағдайларында халықаралық сауданы, көлік және коммуникация құралдарын белсенді дамыту, өнім стандарттарын көтеру, тұтынушылар қалауларының өзгеруі мемлекеттік қолдау деңгейін төмендету кезінде бәсекеге қабілеттілігіне және онымен тікелей байланысты еңбек өндіргіштігі, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің экономикалық тиімділігі, өнім сапасы мен маркетинг мәселелеріне талаптар бірінші кезекке қойылады;

- өсімдік шаруашылығы мен мал шаруашылығындағы субсидиялауды қоса алғанда, саланы қаржылық сауықтыру, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер үшін тауарлардың, жұмыстар мен қызметтердің қолжетімділігін арттыру, сондай-ақ АӨК субъектілерін ветеринариялық, фитосанитариялық қауіпсіздік және сумен қамтамасыз ету саласында мемлекеттік қамтамасыз етуді дамыту, жер және салық қатынастары, салық салу, техникалық реттеу саласындағы мемлекеттік реттеу мен мемлекеттік бақылау және қадағалау жүйесінің тиімділігін көтеру мақсатында АӨК саласын мемлекеттік қолдау жөніндегі бірқатар жүйелі шаралар талап етіледі.

Әдебиет:

1. Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіп кешенін дамыту жөніндегі 2013-2020 жылдарға арналған бағдарлама (Агробизнес 2020)
2. Жатқанбаев Е.Б. Экономиканы мемлекеттік реттеу: Оқулық. - Алматы : Дәуір, 2014. – 218 с.
3. Актанова Л.Ж. Экономиканы мемлекеттік реттеу: дәрістер құрсы. - Петропавл: М. Қозыбаев атындағы СҚМУ, 2012. – 145 с.

УДК 336.71

К ВОПРОСУ РАЗВИТИЯ ИСЛАМСКИХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ В КАЗАХСТАНЕ

Сабитулы А.
(СКГУ им. М.Козыбаева)

Реагируя на изменяющиеся потребности рынка, приспособляясь с современной жизни, учитывая новые явления в экономике, политике, политическом устройстве общества, банковское дело дает описание той технологии, которая должна использоваться в конкретных экономических ситуациях, на стадиях кризиса или подъема, при стабильной или неустойчивой обстановке.

Банковский продукт так же является изменяющимся феноменом, и он неразрывно связан с банковским делом. В своем развитии банковский продукт сменил множество форм. На сегодняшний день существует множество разнообразных продуктов.

Эффективная гибкая система банковских операций с широкой клиентурой может и должна способствовать мобилизации внутренних сбережений. Особое значение приобретает в этой связи гибкое банковское обслуживание, способное реагировать на формирующиеся потребности изменяющейся экономики. Конкуренция на рынке банковских услуг также влияет на количественные и качественные характеристики банковского обслуживания.

По мере развития рынка банковских продуктов и услуг и экономики РК в целом, повышения конкуренции на различных сегментах данного рынка, снижения рентабельности капитала, одной из основных задач коммерческих банков, как и в развитых странах, станет повышение операционной эффективности.

Казахстанский рынок финансовых услуг может расшириться благодаря внедрению исламского финансирования. В 2009 Казахстан первым из стран СНГ разработал законодательство, регулирующее исламское финансирование. На тот момент Агентство РК по регулированию и надзору финансового рынка (АФН) и АО «Региональный финансовый центр города Алматы» прогнозировали, что к 2020 на долю исламского финансирования в экономике Казахстана будет приходиться 10% ВВП.

Прошло пять лет, однако исламское финансирование так и не стало активно развиваться, несмотря на значительный объем привлекаемых инвестиций и тот факт, что большую часть населения Казахстана составляют мусульмане.

В целом для Казахстана исламское финансирование представляется инструментом привлечения инвестиций из стран Персидского залива и Юго-Восточной Азии и создания альтернативного рынка для корпоративного сектора и населения в целом.